

Var det naturens hævn?

Af Peter Freuchen

Redigeret af Rolf Gilberg¹

Navarana på skødet af Peter Freuchen
i Thule Stationen (1911–1913).

Længst mod nord, på grænsen af intetheden, ligger inughuits² land. Dér findes der fra naturens side utrolig lidt træ. Ingen træer kan vokse der. Naturen leverer kun det træ, som isen ikke forhindrer i at flyde i land. Det er meget lidt. Derfor må *menneskene* lære sig at bruge andre materialer så som tand og sten til at lave redskaber og bygge huse af. Slæder måtte i gamle dage flækkes sammen af små stumper træ, rensdyrhorn og hvalrostand. Harpunskafter var af narhvaltand, eller sammensurrede benstumper. Når man en sjælden gang fandt en enkelt stump træ, var den en kostbarhed, der kunne volde drab eller røveri.

Men da var det, at skibe begyndte at sejle op til vort land. Hver sommer kom de for at fange hvaler.³ Mændene ombord havde lyst til vore ræveskind og andet af vor fangst. Altid forlangte *menneskene* træ af dem: træ, træ og atter træ.

Menneskene fangede ræve hele vinteren igennem. Men de tænkte kun på træ. Om foråret⁴ flyttede de, som ønskede sig nye slæder eller harpunskafter, ned til Kap York for at være parate, når skibene kom.

Dengang forstod *menneskene* ikke så meget af de hvide mænds tale, men det ord, der hed »vut«,⁵ var et af de ord, man kendte. Tit ønskede skibskaptajnerne at give noget andet. Det var derfor ikke let at være ubeskeden og forlange træ alligevel. Men mange af fangerne gjorde det dog, thi *menneskene* havde fået lyst til at få hurtige slæder, der kunne bringe meget kød hjem, og til solide slæder, der kunne bruges til isbjørnejagt i skrueris.

Det var også før den tid, man var begyndt at suge tobaksrøg i sig, og der var mange, som slet ikke ville spise de hvide mænds mad. Vi syntes, at det smagte af salt alt sammen.

Engang jeg var ombord på et skib med min søn, som dengang var dreng, kom 'kogeren'⁶ hen og gav ham en skibskiks. Han viste min søn, hvordan den skulle spises. Men drengen var bare en ufornuftig lille fyr. Han bed et stykke af og tyggede lidt på det. Straks efter spyttede han det ud og smed resten af kiksken overbord i vandet. Jeg blev bange for, at min søn havde krænket de hvide mænds mad, og 'kogeren' udtalte også mange ord. Jeg forsøgte at forklare, at drengen kun var ufornuftig, fordi han var så ung. Men 'kogeren' forstod mig ikke. Der skete dog ikke mere i den sag.

Så gik der et år, og næste forår kom der intet skib. Det forår var der ellers mange *mennesker* ved Kap York, hvor de ventede på skib for at købe træ. Men det blev en stor skuffelse, for der kom ingen skib. Næste år igen samledes mange *mennesker* ved Kap York for at vente på skibe for at skaffe sig træ. Der kom da også 2 skibe. Men man betalte ikke ret meget

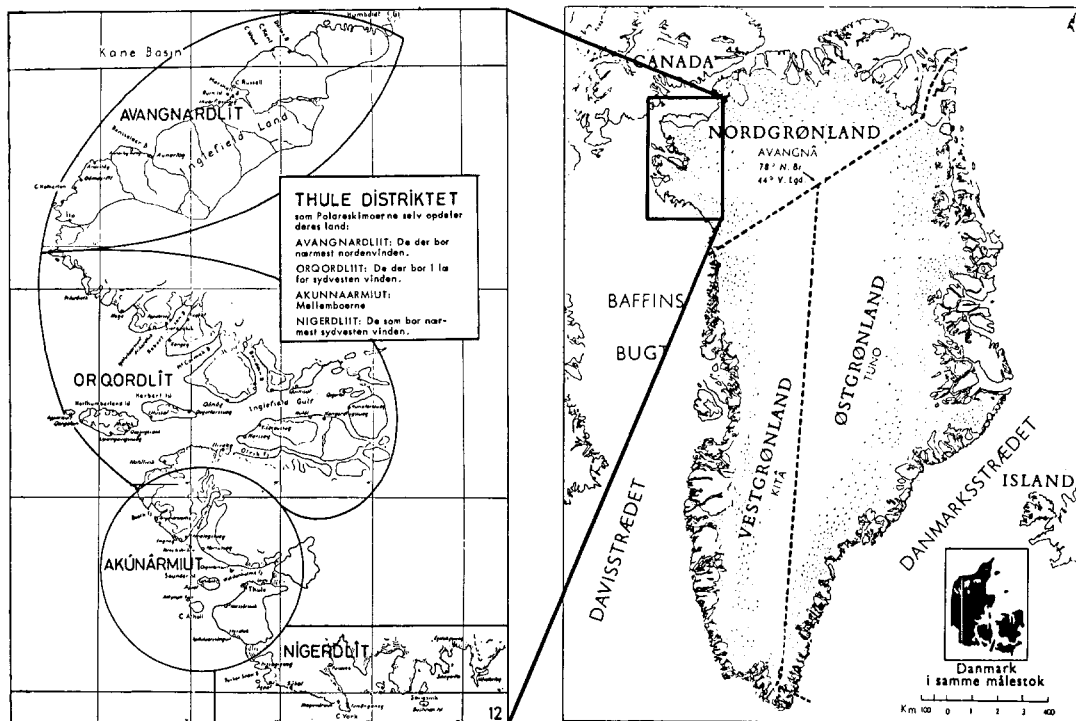
træ for de mange ræveskind, man modtog. De var måske vrede over *menneskenes* tiggende efter træ. Ja, så ilde til mode må skibskaptajnerne have været over *menneskenes* trætiggeri, at det følgende år kom der kun ét skib. Det var bygget helt af træ, og der var meget andet træ ombord. Det drev ganske af sig selv ind mod Kap York næsset.

Man havde opdaget det langt ude på havet en stille dag. Alle fangerne gik ud i kajak for at modtage det. Selv var jeg ikke med dernede. Det år boede jeg med min familie langt oppe nordpå, da vi skulle skaffe os harekind til strømper.

Fangerne, som roede ud til skibet, råbte højt for at vække de hvide mænds opmærksomhed. Men det viste sig, at skibet drev for vinden med retning lige på næsset, ikke langt fra det sted, hvor teltene var rejst. Der drev det ind på land. Der var ingen søfolk at se.

Så gik *menneskene* ombord. De kunne tage alt, hvad de ønskede, både af træ og andre mærkelige ting, som hvide mænd altid har med sig. Rundt om på skibet lå de hvide mænd. De var døde. Ikke én af dem var i live. *Menneskene* forstod ikke hvorfor. Så man tog deres ejendele og deres tøj, og skaffede sig træ i store mængder. Desværre tænkte man ikke på at binde skibet fast til land. Det burde man have gjort. Da skibet havde ligget nogle dage ved Kap York begyndte det at blæse op fra den anden side. Skibet drev bort. Da det igen blev stille vejr, kunne man se det langt til søs. Men da var det for langt borte til, at man kunne komme til det.

Menneskene glædede sig over alt det, de havde fået fra skibet, især over de store

bunker af træ, som de havde været så kloge at få ind på kysten, inden blæsten drev skibet til havs.

Men med deres store træbegær havde de krænket naturen. Man skulle have været mere beskedne i sine ønsker. Naturen blev vred på dem, og sendte dem sygdom⁷ på halsen. Først døde den store Miuk (Muikssuaq).⁸ Han havde været særlig ubeskeden, og havde taget alt det tøj på, som en af de døde hvide mænd havde båret. Miuks kone døde også, ligeledes begge deres børn. Da Miuks gamle far opdagede det, sagde han, at livet var blevet tungere for ham end døden. Han hængte sig så.

Dagen efter var der 3, der følte sig syge og ude af stand til at tage på fangst. De øvrige tog på jagt i kajaker. Under jagten blev en ung mand så dårlig, at

han ikke længere kunne ro. Han kravlede ud af sin kajak og satte sig på en is-skosse. Lidt senere så de andre, at han havde lagt sig ned. Da de nåede hen til ham, var han meget varm i hovedet, og bad om, at nogen roede i land efter ferskvand, så han kunne slukke sin tørst. Da man kom ud med vandet, var han borte. Måske var isskossen væltet rundt, og han var druknet.

Der begyndte nu en frygtelig tid ved bopladsen. Der var en mand, som hed Talagatina.⁹ Han havde alle dage været en stærk mand. Sygdommen kunne ikke få bugt med hans legeme, men begyndte i stedet for at angribe hans tanker. Han blev gal og farlig at komme nær. *Menneskene* flygtede for ham.

Det var allerede blevet efterår. De fleste var flyttet fra deres telte ind i vinter-

husene af sten. Talagatina larmede i sit hus. Han vidste ikke, hvad han gjorde. Han havde en lille datter, som hed Natuk. Hun ville ind og hjælpe sin far. Men hun kom ikke levende ud. Talagatina kvalte hende, og beholdt liget hos sig i 3 dage. Han troede, det var en ny kone, han havde fået. Men Talagatinas søn, Uvdloriaq¹⁰ kunne ikke holde dette ud. Sammen med andre fra bopladsen ville han trænge ind til faren for at fravriste ham søsterens lig. Men det var ikke så let at angribe en mand, når man kommer kravlende ind gennem den lave husindgang og op gennem indgangshullet i gulvet. Hvis du har set de store ar, gamle Majak går med på ryggen, vil du forstå, at Talagatina forsvarede sig. Han stak Majak i ryggen med sin kniv. Ja, så voldsomt kæmpede han i sit vanvid.

Man fandt så på at bryde stentaget op. Man sænkede en løkke af kobberem¹¹ ned. På den måde fik man fanget Talagatina og bundet ham, som om han var en hund. Nogle dage senere begyndte sygdommen at angribe hans krop. Den gav derfor hans tanker fri, så han igen kunne tænke rigtigt. Men nu hørte han, hvad han havde begået i sin sindsyge. Han forstod, at ulykken var over deres boplads. Derfor ringeagtede han sin sygdom, og kravlede hen til den store kløft bort fra teltpladsen. Dér styrtede han sig ned og knuste hovedet mod klipperne. Han ville ikke leve længere, når han havde dræbt sin kære datter.

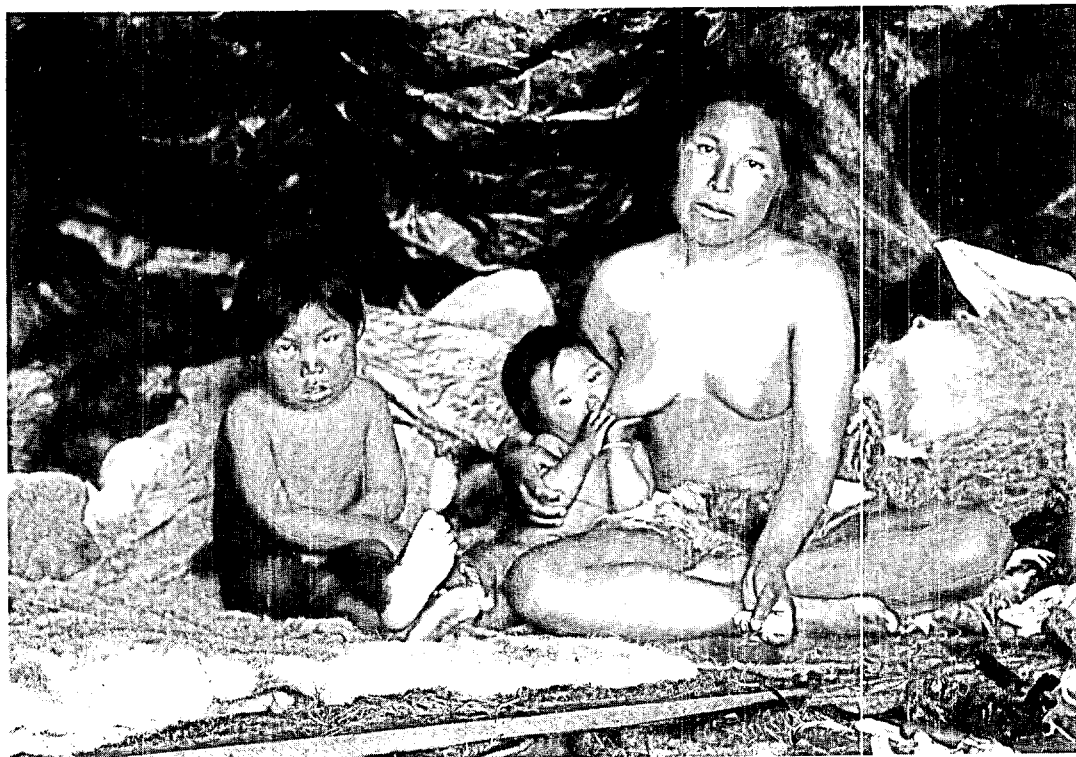
Nu forstod alle, at ulykken havde ramt deres boplads. Kort tid efter blev det islæg.¹² Alle flygtede op i 'Sælfjorden' for at undgå sygdommen og den efterfølgende død. Men begge dele fulgte

med, og ankom samtidig med *menneskene* til den nye boplads. Der døde mange. Alle kvinder døde, også mange af mændene. Der var næsten ingen børn tilbage mere.

Uvdloriaq havde 2 drenge.¹³ Han sang tryllesange over dem hver morgen og aften, for at de kunne forblive i live. Men da hans kone døde, var der ingen til at amme den yngste. Uvdloriaq skar hul på sine fingre, og lod drengen suge blodet fra dem, samtidig med, at han fik spæk og kødsuppe. Men Uvdloriaq blev mat af sit store blodtab hver dag.

Da islægget bredte sig, og man kunne slæde langt omkring, kørte Uvdloriaq ud for at se til de nærmeste bopladser. Man sultede nemlig på hans boplads, thi nu var alle mænd syge, så ingen kunne gå på fangst. Da han kom over til 'Øen', så han, at forholdene var værre dér. *Menneskene* dér havde også været ombord på det forladte skib, dengang det drev bort fra Kap York. Man havde også bjerget sig en del gods. Men også her havde naturen straffet *menneskene* med sygdom og død. Vistnok fordi de havde taget uden at give betaling for dem.

Alle mændene var døde. Da kvinderne blev alene, havde de været nødt til at spise deres hunde. Til sidst var der kun én kvinde i live. Hun hed Kavsuluk¹⁴ og havde 2 børn. De havde ingen mad at spise og levede af skindstumper. Hendes ældste lille pige løb rundt i fjeldet og samlede græs og hareekskrementer, som hun spiste. Det er så hårdt, når små børn ikke kan blive mætte. Det mærkes hele deres liv. Og denne lille pige, der hed Navarana, blev aldrig ret stor som voksen, fordi hun havde sultet så meget

På sovebriksen i et skindtelt sidder Kavsaluk med sine 2 børn: sønnen Inûterssuaq (tv) og datteren Naduk.
Foto: Hans Peter Steensby, Uummannaq, 30. juli 1909.

som barn. Men senere, da de hvide mænd begyndte at bo i vort land, blev hun gift med den store Peter, rejste med ham rundt i verden, og oplevede meget, før hun døde.¹⁵ Men dengang var hun mager og ussel. Kavsaluks andet barn var en søn på vist ikke mere end 3 år. Han diede sin mor. Men da hun ikke havde mere mælk i brystet, bed han den ene brystvorte af hende, så stærk var hans sult. Da græd Kavsaluk meget, og om aftenen hængte hun sin lille dreng. Så stor var hendes medlidenhed med ham.

Da Uvdloriaq kom til deres boplads, troede han, at alle var døde. Han ville dog se ind i husene, inden han drog vi-

dere. I det første han kom ind i, var der kun en død kvinde på briksen. Hende havde der altså ikke været nogen til at begrave. I det næste hus sad Kavsaluk. Da hun hørte manden kravle ind, troede hun, at det var døden, der nu kom for at hente hende. Men så opdagede hun, at det var Uvdloriaq.

»Kommer du på besøg?« spurgte hun, for hun generede sig for at bringe sin klage på tale.

»Man kørte en tur,« sagde Uvdloriaq. Han ville ikke minde hende om de ulykker, hun allerede havde set. Da han havde siddet et stykke tid i huset, sagde han til Kavsaluk, at han ville køre hjem igen, og at hun burde tage et par skind

med til at sidde på, dersom hun ville følge med. Således fik han Kavsuluk til kone og en mor til sine børn.

Snart syntes det som om døden var blevet mæt, og at sygdommen havde mistet sin kraft. Thi en dag kravlede Majaq ud af sit hus og kom over til Uvdloriaq.

»Hej, I derinde!« råbte han ude fra husgavlen, »er I døde?«

»Vi er i live,« råbte de. »Hvordan går det jer?«

Derefter kom de ud og begyndte at le af glæde over livet, som jo er så dejligt.

Da døden ikke kunne få bugt med dem, sendte naturen en isbjørn til deres boplads samme dag. Efter at *mennesker* og hunde havde ædt den, havde man kræfter nok til at hente kød hjem fra kødgravene.

»Lad os først blive fede,« sagde Majaq. »Derefter kan vi begynde at tænke.«

Så tilbragte de dagene med at spise. Snart kom de til kræfter igen. Imidlertid blev der islæg ud over næssene. Da be-

sluttede bopladsfællerne sig til at rejse nordpå, for at opleve nye begivenheder og glemme deres sorg.

Det første sted, de kom til, var Igfigsôq.¹⁷ Dér boede den store åndemanager Kajorapaluk. Han var ilde set blandt de fleste af *menneskene* på grund af sit vredladne væsen. Han var fuld af misundelse og vrede trusler. Han måtte derfor altid bo alene, fordi ingen ønskede at dele boplads med ham.

Da Kap York folkene med deres 3 små slæder kom til hans boplads, tog han hånlige imod dem. Han spurgte dem straks, hvorfor de kom på den måde. De fortalte så, hvad der var sket, om de mange, der var døde, og om årsagen til deres ulykke.

Men Kajorapaluk var uden skam eller ærefrygt for de døde. Han begyndte at råbe op og fortalte, at det var ham, der var årsagen til sygdommen. Han havde manet sygdommen ud over de 2 bopladser sydpå, fordi man den sommer havde

Befolkningen ved Uummannaq, 25. juli 1909. Foto: Th. Krabbe. Navne på hver person, se Ulloriaq 1985:121 (note 21).

forment ham at tage land dér, skønt han også ville handle.

»Deres ondskab er nu blevet hævnnet,« sagde han. Og så begyndte han at synge en åndemanersang og lovede, at de samme ulykker, som havde ramt bopladserne sydpå, også skulle ramme 2 bopladser nordpå, for *menneskene* dér havde også ægget hans vrede.

De stakkels *mennesker*, der havde oplevet ulykkerne, stod som fortabte af skræk. De havde selv slågt ved de 2 bopladser, der nu blev truet. Med kuldegysen tænkte de på, at sygdommen skulle brede sig. Men da sprang Masaitsiak frem. Han var den ældste af de 3 mænd, der kom syd fra.

»Du skal ikke bringe sygdommen videre,« råbte han til Kajorapaluk. Så svang han sin økse og huggede efter Kajorapaluks hoved. Men han sprang til side, og øksen flædede sig dybt ind i hans skulder, hvor den blev siddende. Kajorapaluk greb om økseskaftet og begyndte at synge en besværgelsessang. De 3 mænd blev bange for, at han skulle helbrede sig selv med sin kunst, og så også mane masser af ulykker over dem som hævn. Uvdloriaq tog sin lanse og borede den ind i brystet på Kajorapaluk, som faldt til jorden og blev en stille mand.

»Der ramte du mig lige i hjertet,« sagde Kajorapaluk, »men pas på hjertet hos dig og din familie. Dér skal I også rammes!« Og så var han død.

Men folkene sydfra slædede videre nordpå, hvor de traf *mennesker* og levede livet.

To år efter, da det var forår, og *menneskene* samledes på Akpat¹⁸ for at samle fugleæg, skete der en ulykke. Uvdloriaqs

Pigen Arnaruniah omgivet af de 2 drenge, Inúterssuaq (tv) og Qáqutsiaq (th). Foto: Thomas Thomsen, Uummannaq, juli 1909.

bror var gået til fjelds for at samle fugleæg. Det havde været tøvejr et par dage med sne, men nu var der frost igen. Derfor tog han en kniv med for at hugge is og sne bort fra hylderne, han skulle klatre på. Men han måtte være gledet. De hørte ham råbe, da han faldt ned. Den kostbare kniv beholdt han i hånden under sit fald. Men han ramte jorden således, at han kom til at trykke knivsbladet ind i sit hjerte. Og døde således straks. Det var Kajorapaluks spådom.

Nu var de nye tider begyndt. De hvide mænd kom herop, og Peary bragte mange varer til landet.¹⁹ Endelig fik Uvdloriaq købt sig en bøsse. En dag sad han i sit telt og var ved at pudse sit gevær. Det viste sig, at der var skud i, og det gik af. Dengang havde *menneskene* endnu ikke lært at behandle geværer med forsigtighed.

Voksne fra venstre: Arnaruniaq, Tukumínguaq, Aleqasina, Aqutoq, Inatdliaq, Maisaitsiaq, Imerasúnguaq, Itikussúnguaq, Ehré, Ajorsalik, Napsánguaq. Børn fra venstre: Umáq, Aviaq, Qâqutsiaq, Qâvigaq, Qajutássuaq, Sinarujuk, Ilâtsúnguaq, Savfaq. Foto: Th. Krabbe, Uummannaq, 30. juli 1909.

»Der kunne nemt være sket skade,« sagde Uvdloriaq. Han pudsede geværet færdigt og lagde det på plads. Lidt efter gik han ud af teltet. Først da så han, hvad der var sket. Hans ældste søn var skudt lige i hjertet, ramt af sin fars kugle, da han kom gående. Uden at nogen havde hørt noget, var han faldet om. Der stod et par hundehvalpe og snusede til ham, som han lå der død på jorden.

Så hændte det, at Knud Rasmussen kom op til vort land.²⁰ På sin første rejse tog han en mand med hjem. Manden hed Ussarqak og var Uvdloriaqs sidste slægtning. Han blev borte nogen tid, men da han kom igen, var det i følge med præsten. Nu begyndte den nye lære at komme til landet. Tit havde man kunnet forstå, at åndemanagerens bud var barnlige eller unyttige. Nu lærte præsten dem, at hans tro var den stærkeste. Men det var ikke let at vide, hvem der havde ret. Vi havde jo vore forfædres visdom,

der så ofte havde hjulpet *menneskene* i kampen mod naturen og dens kræfter. Men Uvdloriaq flyttede hen til præsten for at lære at forstå hans mærkelige meninger.

Så en dag var de ude i kajak. Ussarqak roede med. Han havde sin bøsse med i kajakken. Der var skud i den. Men da han ville gå i land, trak han først bøssen ud, for at den ikke skulle blive våd. Der lød et knald og Ussarqak sank sammen. Bøssen var gået af. Kuglen sad i hans hjerte.

Nu var Uvdloriaq alene med sine børn. Hvis Kajorapaluks spådom skulle forfølge ham videre, ville han selv eller en af hans sønner blive den næste. Hvor var der hjælp at hente? Han talte med Kavsuluk og de gamle på pladsen om det. Så gik han til præsten.

Året efter var Uvdloriaq døbt²¹ med hele sin husstand.

Således begyndte præsten at få *menneskene* med sig.

Noter

1. Freuchens manuskript foreligger i en maskinskreven udgave med mange overstregninger. Teksten her gengiver dog det mest af hans manuskript, også de oprindelig antydede udeladelser. Freuchen har skrevet sin beretning, som om den er fortalt af en af de lokale. Han angiver ikke, hvem 'jeg' er. I denne gengivelse er stilen forsøgt bevaret, derfor de mange noter. De personer, som optræder i beretningen, blev Freuchens nærmeste familie under hans ophold 1910–1919 i Thule. Det er således en beretning fra det virkelige liv, blot set gennem andre øjne, men ikke mindre rigtig af den grund. Denne udgave af Freuchens tekst har tilsyneladende ikke været publiceret tidligere, men han begynder sin roman »Ivalu« fra 1930 med den samme historie om Uvdloriaq og Kavsuluk. I romanen fylder historien dog de første kapitler, hvor den er fortalt i en mere dramatisk form.
2. Inughuit er polareskimoernes eget navn for sig selv. Det betyder »de rigtige mennesker«. Ordet 'inughuit' er en dialektform af »inussuit' (vestgrønlandsk staveform), som betyder 'store mennesker'. Det almindelige ord for eskimoer og grønlandere er 'inuit'. De steder i teksten, hvor der står *mennesker* kunne der lige så godt stå: inughuit.
3. I sidste halvdel af 1800-tallet drog hvalfangerskibe fra især Skotland på hvalfangst imellem de nordligste arktiske øer i Canada, især i Lanchester Sound og Jones Sound. Inughuit kaldte disse hvalfangere for »supernagdlit«, »dem der har foråret med sig«, fordi hvalfangerskibene lagde ind til Kap York på udturen et par dage i juli måned. Der blev så tuskhandelt. Besætningsmedlemmer var ofte også interesseret i inughuits kvinder, som brugte sig selv som handelsvarer, hvis de ikke havde skind nok.
4. Årstiderne hos inughuit er forskellige fra, hvad man kender i Danmark. *Sommer* er den årstid, hvor der er åbent vand. Det vil sige, at havisen er væk. Om sommeren kan man sejle i kajak. På kalenderen er det tiden fra midt i juli til midt i september. *Efterår* er en kort periode med dag og nat fra midt i september til midt i oktober. Man kan ikke sejle i kajak, fordi der dannes havis. Den er dog endnu ikke stærk nok til at kunne bære en slæde. *Vinter* er den længste periode af de 4 årstider. Den strækker sig fra midt i oktober til midt i maj. Den er delt op i en mørketid uden solskin frem til midt i februar, og derefter en vintertid med dag og nat. *Forår* er perioden fra midt i maj til midt i juli. Solen skinner stort set hele døgnet i

denne periode. Sneen smelter bort på land, men havisen ligger der endnu til at køre på. Fra midt i april til midt i august skinner solen hele døgnet.

5. »Vut« er en lydudgave af det engelske ord for træ: wood.
6. Kogeren = skibskokken.
7. Th. Krabbe afleverede »Indberetning om lægerejsen til Cap York i 1909« til Inspektøren i Nordgrønland. I den omtaler han sygdommen: »Epidemier kunne forekomme. De kom da altid fra Kap York og altid efter skibe var ankommet dertil. Senere bredte de sig ofte pr. slæderejsende om vinteren til andre dele af befolkningen. De bestod oftest i forkølelssygdomme med hoste, undertiden med sting. Blodspytning (»Stykker af lungen spyttes ud« siger de) kan forekomme under sådanne epidemier, dog sjældent, men da ofte med dødeligt udfald. Undertiden indtræder døden under en sygdom i hvilken der afgives blod både gennem mund og anus. Gennemgående var dødsfald sjældne ved epidemier. En epidemi i årene 1901 og 1902 bortrev mange mennesker. Sygdommen havde symptomer som: Smerter over hele legemet ind- og udvendig. De syge talte i vildelse, mange greb til deres knive; én døde som følge af sår tilføjet af en anden. Døden kom iøvrigt under udmattelse. De syge led af appetitløshed og stærk tørst, alligevel uden at kunne drikke synderligt. Udslet fandtes ikke. Epidemien opfattedes undertiden som straf for tyveri af klædningsstykker eller lignende fra skibe.«
Mylius-Erichsen skrev i en rapport til det danske kulturministerium om »Den Danske Literære Grønlands-Ekspedition 1902–1904«: »Denne sygdom kostede ca. 35 individer af den hedenske stamme livet, og endnu i vinteren 1903–1904 traf vi ca. to tredjedele af den hedenske stamme i rekonvalescens efter sygdommen.« Ved undersøgelser viste det sig, at »endnu levende individer alle havde mistet en væsentlig del af hovedhåret.«
8. På det tidspunkt levede blandt inughuit 2 mænd med navnet Miuk. De døde begge efteråret 1901. Den ene Miuk (c 1840–1901) (Miussaq) var gift med Qulé (c 1840–1910); den anden Miuk (c 1847–1901) med Inaluk (c 1870–1901). Miuk og Inaluk havde 3 døtre, hvoraf de 2 døde omkring århundredeskiftet. Det er altså Inaluks Miuk, der her omtales.
9. På en slæderejse i mørketiden nåede Peary 10. januar 1895 til bopladsen Natsilivik, hvor han slog sig ned i Talaquinas dobbelthus. Det delte Talaquina med sin bror Miussaq og Majaq. Peary be-

talte med en slurk whisky til hver af mændene, så han kunne disponere over deres halvdel af huset (Peary 1898 (2):382). Denne beretning, som Freuchen fortæller, foregår altså efter denne dato. Majaq blev født i 1873 og døde i 1920'erne. Miuk blev født omkring 1847 og døde efteråret 1901. Talagatina blev født omkring 1847 og døde efteråret 1901. Han blev af amerikanerne kaldt »Georg Washington«. Talagatina havde 4 børn sammen med Eqilana: sønnerne Uvdloriaq og Ussarqak samt datteren Natuk og endnu et barn.

10. Uvdloriaq (født omkring 1875, død 1921), Talagatinas søn, blev senere gift med Kavsaluk (født omkring 1880, død 1916).
11. Kobberem er et skindreb lavet af afhåret skind fra især remmesæl skåret op til 1 cm tykke linier.
12. Der er kun åbent vand fra sidst i juli til hen i september hos inughuit. Derefter begynder isen at dække fjorde og søer. Men isen kan først bære slæder i slutningen af oktober. Først når islaget er tykt nok, kan man bruge havisen til slædevej. Kystlandet er for stejlt, til at man slæder på det.
13. Uvdloriaqs 2 sønner var Aleqatsiaq (1896–1926) og Inuteq (1898–1905). Deres mor var Patdlúnguaq (1878–1901), som var datter af indvandrere fra Canada i 1860'erne. Deres yngste søn, Anakaq, blev kun et par år gammel, da han måtte dø sammen med sin mor i 1901, fordi man ikke kunne skaffe ham mad.
14. Kavsaluk (1880–1916) var gift med Angutdluk, som døde 1901 i en alder af omkring 30 år. De havde 2 børn: en lille spæd søn (1 år) og datteren Meqo Navarana (1898–1921), som senere blev gift med Peter Freuchen.
15. Navarana blev gift med Peter Freuchen omkring 1912. De fik 2 børn, en dreng (1916–1962) og en pige (1918–). Navarana døde af spansk syge i 1921 og ligger begravet i Upernavik, fordi hun sammen med Freuchen og andre dengang var på vej med »Femte Thule Ekspedition«.
16. Hvis man mistede en ægtefælle på et tidspunkt, hvor der var spædbørn i familien, kunne man få problemer med at skaffe mad til barnet. For at barnet ikke skulle lide en langsom og pinefuld sultedød, ville man hellere slå det ihjel. Det betragtede inughuit-samfundet ikke som mord, men som et specielt og stærkt udtryk for forældrekærlighed til barnet. Selvfølgelig gjorde man det kun i yderste nød, for børn var noget, alle ønskede sig hos inughuit. De ville være forældrenes sikkerhed i alderdommen.

Fra venstre: Qávigaq, hans søster Atangana og Qáqutsiaq. Foto: Th. Krabbe, Uummannaq, 31. juli 1909.

17. Igfigsôq var en god boplads i Parker Snow Bugt, hvor fangstforholdene var givtige.
18. Akpat = Saunders Ø.
19. Kajorapaluk blev dræbt omkring 1901, måske 1902. Så tidspunktet her må være tiden før missionen kom i 1909 og Thule Stationen blev bygget i 1910.
20. Knud Rasmussen kom aller første gang til inughuits land med »Den Danske Literære Grønlandsekspedition 1902–1904« i 1903. 1904 rejste ekspeditionen tilbage til Danmark og Ussarqak tog med. Knud Rasmussen kom igen i 1906 og blev til 1908 med en lang rejse til Ellesmere Island i 1907. Denne rejse deltog Ussarqak også i. Han vendte dog tilbage til sin kone i Vestgrønland. Først med missionærerne i 1909 kom Ussarqak rigtigt tilbage til inughuits land.
21. Søndag, 4. februar 1912 blev de første inughuit døbt. Deriblandt var Uvdloriaq, som beholdt sit navn, mens hans kone Kavsaluk fik navnet Louisa (se Inuutersuaq Ulloriaq (1985): Beretningen om Qillarsuaq. Selskabets skrifter nr. 27).